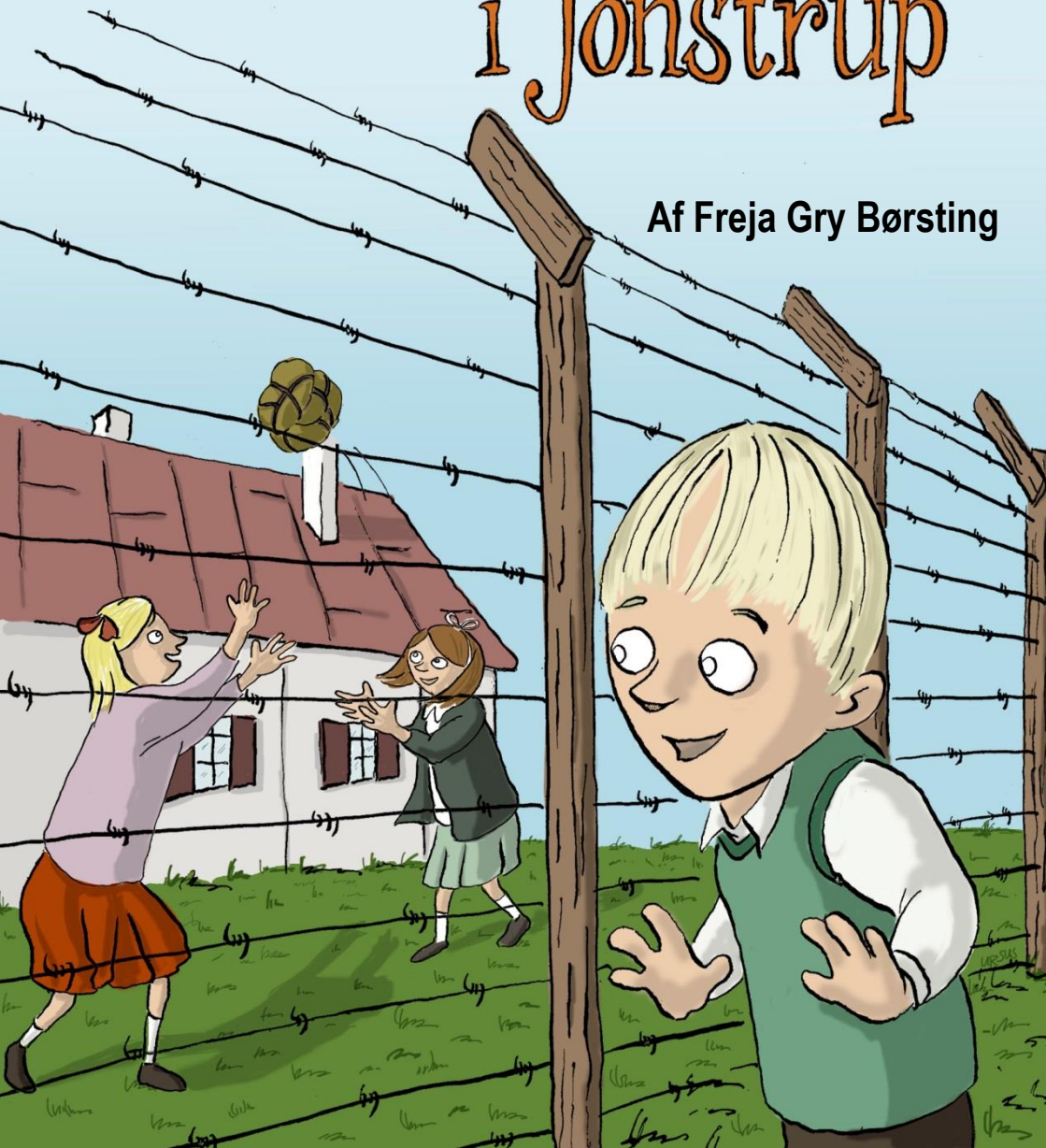

Flygtningelejren i Jonstrup

Af Freja Gry Børsting

Flygtningelejren i Jonstrup

Af Freja Gry Børsting

**Furesø Museer
2015**

Flygtningelejren i Jonstrup
Forfatter: Freja Gry Børsting
Illustration: Allan Christian Hansen
© Forfatteren og Furesø Museer

Trykkeri: XL Print Aps
ISBN: 87-91140-26-9

Oplysninger til lærere og forældre

I forbindelse med Verdens Bogdag d. 23. april forærer Furesø Kommune hvert år alle børn i kommunens 2. klasser en bog, der tager udgangspunkt i lokale sagn eller begivenheder. Ønsket er at være med til at skabe læselyst og samtidig øge tilhørsforholdet til lokalområdet. Bogen bliver til i samarbejde mellem Furesø Museer og Skoleforvaltningen.

Årets bog handler om flygtningelejren i Jonstrup, der efter krigen var hjem for flygtninge fra bl.a. Tyskland og de baltiske stater. Lejren lå på Jonstrupvangvej imellem det, der i dag er Jonstrup Vænge og Walgerholm, og lejren grænsede op til skovområdet Jonstrup Vang.

Bogen er bygget på værkerne *Ubudne Gæster – Stemmer fra Værløseegnen om besættelsestiden 1940-1945*, udgivet af Værløseegnens historiske forening samt *Flygtninge i Danmark 1945-1949*, udgivet af Flygtningeadministrationen ved Forlaget Fremad. Herudover er der indhentet information fra forskningscentret Latvians Abroad samt fra interviews med familien Uppernicks, der boede i Jonstruplejren efter 2. verdenskrig og fra beretninger fra vognmand Ole Nielsen, der var borger i Værløse under og efter krigen.

Bogen kan give anledning til samtaler om, hvad det vil sige at skulle forlade sit hjemland og flytte et andet sted hen og om venskab på tværs af sproglige og kulturelle barrierer.

Bogen er beregnet for børn i 2. klasse, men afhængig af børnenes læsekompetencer kan den anvendes fra sidste halvdel af 1. klasse til begyndelsen af 3. klasse. Den vil desuden kunne bruges i forbindelse med specialundervisning. Endelig vil hvert skolebibliotek få et classesæt, således at kommende 2. kl. børn også vil kunne få glæde

af bogen. Der er lavet orddeling ikke ud fra et bestemt princip, men ud fra erfaringer med, hvor begynderlæsere ofte går i stå.

2. klasse børnene opfordres til sammen med deres familie at besøge Immigrantmuseet i Farum, hvor de kan lære mere om hvad det vil sige at være flygtning, og om hvilke grupper af flygtninge, der er kommet til Danmark gennem tiden.

Bagerst i bogen findes forslag til, hvordan bogen kan bruges i undervisningen.

Freja Gry Børsting
April 2015

Flygtningelejren i Jonstrup

På Jonstrup-vangvej i Jonstrup
lå der engang en flygtninge-lejr.
Ved du, hvad en flygtninge-lejr er?

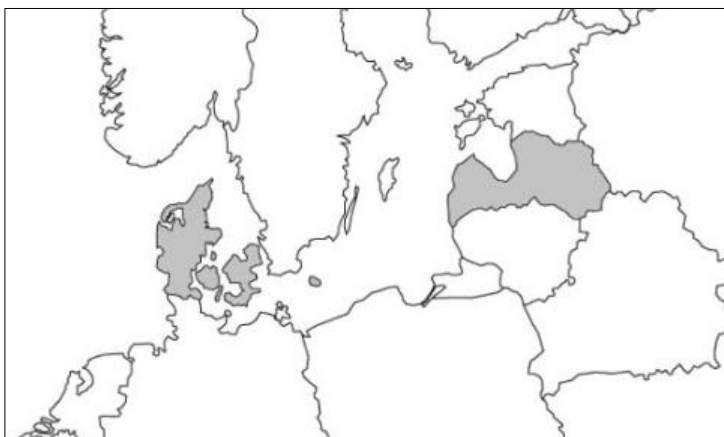
En flygtninge-lejr er et sted,
hvor folk, der er på flugt, kan bo i sikkerhed,
mens de venter på at kunne komme tilbage til
deres hjem-land.

Denne historie er sket i virkelig-heden.
Den handler om 3 børn.
De boede i Danmark for 70 år siden.

Dengang var der krig i mange lande
i verden på samme tid.
Krigen blev kaldt for Anden Verdens-krig.
Ved slutningen af krigen
kom flygtninge fra Letland til Danmark.

De var på flugt fra krig i Letland.
I Danmark boede de i flygtninge-lejre.
Nogle af dem boede i lejren i Jonstrup.
De kom til Danmark for at være i sikkerhed.

På dette kort kan du se, hvor Letland ligger
i forhold til Danmark.

Letland ligger 500 kilometer fra Furesø.
Der bor mere end 2 millioner mennesker i
Letland. De kaldes letter og de taler lettisk.

Vesta og Nora

Mange af de lettiske flygtninge
i Jonstrup var børn.

To af børnene hed Vesta og Nora.

De kom til Danmark i år 1945.

De var 5 og 7 år gamle,
da de kom til Danmark.

Vesta og Nora kom til Danmark med deres
forældre.

De boede i en ba-rak i Jonstrup-lejren.

En ba-rak er et lille hus.

I lejren var der i alt 7 barakker.

Lejren var omgivet af et hegn
lavet af pig-tråd.

Lejren blev bevogtet af vagter,
som havde uni-former på.

De passede på flygtningene.

De voksne flygtninge måtte godt gå ud af lejren, hvis de skulle på arbejde, men de skulle komme tilbage til lejren om aftenen.

De lettiske børn måtte ikke gå ud.
De skulle blive i lejren.
Der måtte heller ikke komme
nogen udefra på besøg.

I barakkerne i Jonstrup
boede der mange flygtninge
– flere end 1000 mennesker.
Flygtningene kom fra flere
forskellige lande.

I hvert rum var der flere end 15 mennesker.
Der var et bord, 2 stole
og 2 små skabe i hvert rum.
Dem skulle flygtningene deles om.

De sov i køje-senge.
De havde ikke dyner, men
de sov med tæpper i stedet.

Der var koldt i lejren om vinteren.
Flygtningene fik kartofler,
kål og brød-suppe at spise.

Brød-suppe er lavet af
kogt brød med citron og kanel.
Synes du, det lyder som om, det smager godt?

Nye legekammerater

Ved siden af lejren i Jonstrup lå en gård.
På gården boede en dreng, der hed Mads.
Mads var 6 år gammel.

En dag gik Mads langs det hegn,
der var rundt om lejren.
Han ville se, hvordan flygtningene så ud.

På den anden side af hegnet
kunne han se en masse børn.
Han så også Vesta og Nora.

De to piger legede med en bold
lavet af gammelt tøj.

Mads ville gerne lege med dem.
Han kunne høre, at Vesta og Nora
ikke talte dansk. De talte lettisk.
Mads kunne ikke forstå, hvad de sagde.

Kender du nogen der taler
et andet sprog end dansk?
Kan du forstå hvad de siger?

Nora og Vesta vinkede til Mads.
Han vinkede igen.

Mads kom tilbage 4 dage i træk
og stod og kiggede på børnene.

Han vidste, at det var for-budt
at gå ind i lejren.

Og han vidste, at børnene
ikke måtte gå ud af lejren.

Et hul i hegnet

En dag så Mads, at der var et hul i hegnet.

Han kiggede sig omkring.

Der var ikke nogen voksne at se,

så Mads kravlede ind igennem hegnet.

Han gik hen til Nora og Vesta.

De to piger kiggede på ham.

Så rakte Vesta Mads bolden.

De spillede med bolden i flere timer.

De kunne ikke forstå hinandens sprog,
men de kunne godt lege sammen alligevel.

Mads besøgte Nora og Vesta
hver eneste dag, når han havde hjulpet sin
mor med at give hønsene mad.

De voksne lettiske flygtninge syntes,
det var hyggeligt, at Mads kom på besøg.
Selvom han ikke måtte være i lejren,
sagde vagterne ikke noget.

Legetøj

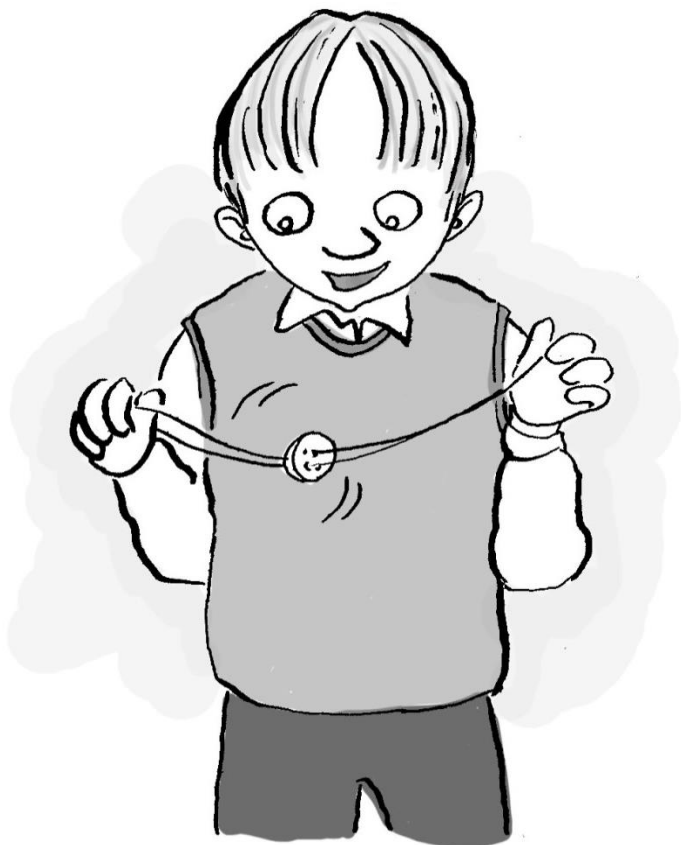
Mads, Vesta og Nora legede
med Mads' glas-kugler.
De delte kuglerne i tre bunker,
så de fik 10 kugler hver.

De skulle prøve at ramme hinandens kugler

ved at trille dem mod hinanden.

Mads havde også et par stylder,
som han lærte Nora og Vesta at gå på.

En dag viste Mads de to piger,
hvordan man laver en hvæse-gase.

En hvæse-gase er et lille stykke legetøj
lavet ud af en knap og noget garn.
Når man trækker i garnet, snurrer knappen
rundt og laver en susende lyd.

Har du nogensinde prøvet
selv at lave noget legetøj?

Mads hjælper til

De lettiske flygtninge vidste ikke,
om de kunne komme hjem til Letland igen.
De ventede på at finde ud af,
hvad der skulle ske med dem.

Mens de ventede, skrev de breve
til deres familier i Letland.

De lettiske flygtninge
kunne godt lide at synge og danse.

De lærte Mads en lettisk sang.
Selvom Mads ikke kunne forstå ordene,
syntes han, det var en god sang.

Engang imellem spillede de også teater.
Mads, Nora og Vesta syntes,
det var sjovt at klæde sig ud.

En dag fik Nora og Vesta en lillebror.
Mads fik lov til at vælge,
hvad han skulle hedde.
Mads valgte, at han skulle hedde "Martin".

Nogle gange hjalp Mads flygtningene
med at lave mad.
Han skrællede kartofler
sammen med Vesta og Nora.

Der skulle skrælles rigtig mange
kartofler hver eneste dag.
De blev kogt i nogle store gryder.

Til Sankt Hans lavede flygtningene
et stort bål i lejren.

Alle flygtningene og Mads lavede krans
af blomster og små grene,

som de kunne have på hovedet.

Om aftenen tændte de det store bål og sang sange.

Da bålet var brændt næsten helt ned, hoppede de lettiske flygtninge hen over bålet. Det betød held og lykke.

Mads hoppede også hen over bålet.

Flygtningene skal rejse

Mads lærte Nora og Vesta
at sige nogle danske ord.

De kunne sige "goddag" og "brød".

Mads lærte at sige "dziesma".

Det er lettisk og betyder "sang".

En dag hørte Mads en af lejrens vagter sige,
at flygtningene skulle rejse væk.

De skulle ikke være i Danmark længere.

De skulle heller ikke rejse hjem til Letland.

De skulle rejse helt til Australien.

Mads blev meget ked af det.

Han ville ikke have,

at Nora og Vesta skulle rejse.

De var hans bedste lege-kammerater.

Mads ville også rejse til Australien.

På dette kort kan du se hvor Australien ligger.

Mads pakker sin taske

Mads var ikke sikker på, at hans mor ville lade ham rejse til Australien.

Derfor pakkede han sin taske midt om natten.

Tidligt om morgenen gik han over til flygtninge-lejren og ventede ved porten.

Mads ville prøve at komme med den bus,
der skulle køre flygtningene til det tog,
der skulle transportere dem til Italien.
Fra Italien skulle de sejle til Australien
med skib.

Mads ventede i lang tid.

Endelig kom bussen.

Den kørte ind i lejren for at hente
flygtningene.

Mads sneg sig efter bussen.

Han kunne se, at de lettiske flygtninge stod klar til at stige ombord.

Nora og Vesta var der også.

Mads gik ind i bussen

sammen med Vesta og Nora.

Lige inden bussen skulle køre, steg en vagt ombord.

Vagten skulle se, om alle flygtningene var med bussen.

Han skulle også køre med til tog-stationen og sørge for at flygtningene kom med toget.

Mads gemte sig under sædet, så vagten kunne ikke se ham.

Mads siger farvel til flygtningene

Da bussen stoppede ved tog-stationen,
steg alle letterne og Mads ud.

Lige da Mads skulle til at gå op i toget
sammen med Vesta og Nora,
stoppede vagten ham og sagde
”Du må hellere blive her i Danmark, lille ven”

Mads var ked af, at han ikke kunne tage med Nora og Vesta til Australien.

Men han var også glad for, at han skulle hjem til sin mor igen.

Han gav hvæse-gasen til Nora, så hende og Vesta kunne tage den med til Australien.

Nora og Vesta vinkede til Mads fra toget.
Han var ikke sikker på, at han nogensinde
ville komme til at se dem igen.

I bøger og på nettet kan du læse mere
om lettiske flygtninge og om
flygtninge-lejren i Jonstrup.

Ideer til undervisningen

Læs bogen og brug den

- Tag ud og se, hvor lejren lå på Jonstrupvangvej (GPS punkter: N 55° 76,120 | Ø 12° 34,500).
- Forestil dig, hvor børnene legede/hvordan de fik tiden til at gå i lejren og i det omkringliggende område, der i dag er industriområde.
- Lav brødsuppe
- Lav dit eget legetøj:
 - En bold ud af gammelt tøj/klude
 - En hvæsegase
 - Spil kuglespil med glaskugler. Lav eksempelvis et lille mål som kuglerne skal trilles ind i.
- Lav regnestykker:
 - Hvor mange kartofler skulle der skrælles, hvis der boede 1000 flygtninge i lejren, og de hver især spiste 2,5 kartoffel?
 - Hvis der var 1000 flygtninge i lejren og der boede 15 mennesker i hvert rum, hvor mange rum var der så ca. i hver af de 7 barakker?
- Da Nora og Vesta rejste til Australien, fløj de ikke i flyvemaskine. Se på et verdenskort og prøv at gætte, hvilken vej de to piger sejlede fra Italien til Australien.
- Forestil dig, at du skal rejse til et andet land for at bo dér. Hvilke ting vil du tage med dig?

- Forestil dig, at du selv bor i en flygtningelejr. Skriv et postkort til din bedste ven i dit hjemland og fortæl om dine oplevelser i lejren.
- Både i Letland og i Danmark fejrer man Sankt Hans aften med bål. Se om du kan komme i tanke om andre specielle dage og traditioner der fejres i flere forskellige lande.
- Besøg Immigrantmuseet i Farum og lær om andre grupper af flygtninge der har boet i Danmark.

På Furesø Museers hjemmeside (www.furesoemuseer.dk) kan der hentes arbejdsark, billeder samt vejvisning.